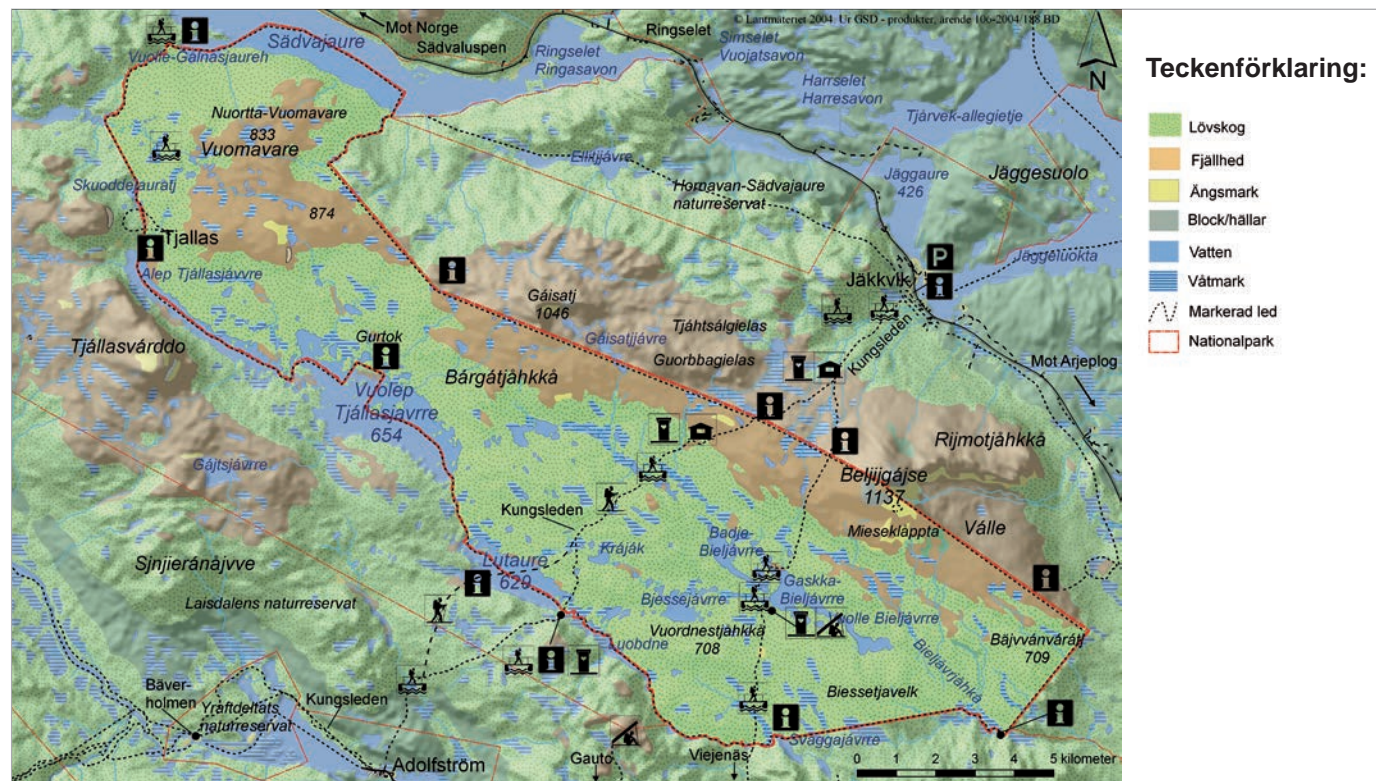

Älgen trivs i de täta videsnären.

Att hitta dit. Från Arjeplog åker man 6 mil på väg 95 – Silvervägen - till Jäckvik, en bra startpunkt för besök i Pieljekaise. Vill man komma in i nationalparken söderifrån viker man istället av från Silvervägen mot Adolfström. Det blir en mil längre resa.

Året runt. Sommartid vandrar man in i nationalparken från Jäckvik, Adolfström eller Viejenäs. Vintertid upplevs nationalparken bäst på skidor. En markerad skidled följer Kungsleden i stort. Snöskoter får användas till parkgränsen men inte i nationalparken.

Leder och stugor. Norrifrån går leder in i nationalparken. Efter tre kilometer finns en öppen raststuga med kamin före parkgränsen. Kungsleden mellan Jäckvik och Adolfström är 27 km. Från Jäckvik till parkgränsen är det 6 km och från Adolfström till gränsen 9 km. I nationalparken ligger Pieljekaise-stugan, alltid öppen som raststuga. Nyckel till sovrum lånas i affärerna i Jäckvik och Adolfström. Det finns även en 22 km lång vandringsled från Jäckvik till Viejenäs. Den viker av från Kungsleden 3 km från Jäckvik. Längs leden finns en öppen raststuga med kamin, men utan sängar.

Smörbollen är nationalparkens karaktärsart både i fjällbjörskogen och på kalvfällets ångsmarker. Framsidan: Pieljekaises björskog i höstfärg.

Pieljekaise nationalpark bildades 1909

1909 bildades Sveriges första nationalparker – nio stycken – bland andra Sarek, Stora Sjöfallet/Stuor Muorke, Abisko och Pieljekaise. Pieljekaise är en av de mindre nationalparkerna i Norrbotten, 155 kvadratkilometer stor. Pieljekaise förvaltas av Länsstyrelsen i Norrbotten och ingår också i EU:s nätverk av skyddade områden, Natura 2000.

§ Regler i Pieljekaise nationalpark

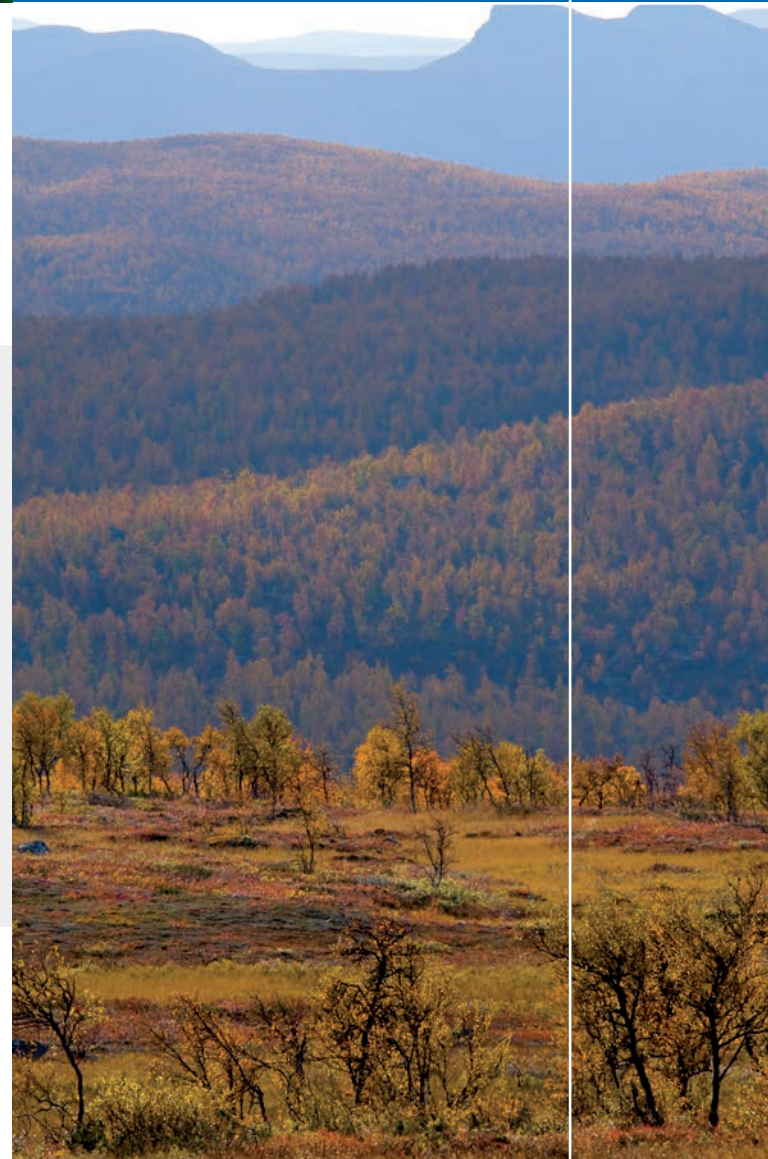
För att bevara områdets natur finns regler som handlar om att inte störa eller förstöra. Det är inom nationalparken bland annat förbjudet att

- skada mark och block eller bortföra mineral eller annat geologiskt material
- skada levande eller döda träd, ris och buskar (men man får ta torra kvistar för att göra upp eld eller ordna skydd)
- plocka eller gräva upp växter (men man får plocka bär och matsvamp)
- insamla eller fånga djur eller på annat sätt störa djurlivet
- jaga eller fiska
- använda motordrivet fordon eller motorbåt samt landa med luftfartyg
- rida eller medföra hund (man får dock ha med kopplad hund hela året på Kungsleden och i hela nationalparken under tiden 1 jan – 30 apr)
- sätta upp affisch eller dylikt samt ordna orientering eller markera spår
- skada fornlämningar eller andra kulturminnesmärken.

Fullständiga föreskrifter finns på Naturvårdsverkets hemsida.

Text och foto: Thomas Öberg, Natur i Norr • Grafisk form: Armada Reklambyrå • Tryckår 2018.

Flockar av tamrenar betar i Pieljekaise, särskilt under vår och höst.

Höstvandring

Dvärgbjörk, vide och ripbär

ser ut att brinna i höstens alla färger.

Gult, orange och rött i en ofattbar blandning.

En renhjord drar långsamt fram över fjällheden.

Den stora sarven samlar sitt harem,

de yngre gör tafatta försök att slå sig in.

Årskalvarna följer ännu sina vajor.

För några århundraden sedan

drog vildrenar fram på samma marker.

Synen är fridfull och tidlös.

Ljungpipare och lappspärv

har lämnat sitt sommarland för varma trakter.

Men över oss cirklar både havsörn och kungsörn.

När vi kommer ner bland dalgångens björkar

tar en ripfamilj till vingarna och skrattar gällt.

Är det kanske åt vandrarens tunga börda?

Fjällbjörkarna målar marken gul

av fallna, våta löv som luktar höst.

När jag ser de gultorra stjälkarna

av smörboll, fjälltorta och stormhatt

bestämmer jag mig för att återvända.

Komma åter till försommar och blomprakt,

blåhakesång och vårbäckar.

Och kanske lite myggmusik.

Lappljungen blommar på fjällheden.

Till de högsta topparna söker sig fjällripan, här i vinterdräkt.

FJÄLLBJÖRKSOGARNASNATIONALPARK

Nationalparken bildades 1909 för att skydda ett lågfjällsområde med vidsträckta och vackra fjällbjörkskogar. En tre mil lång björkskog i väglöst land breder ut sig i dalgången söder om fjället Bieljjigåjses bergsrygg. Namnet Pieljekaise (Bieljjigåjse med samisk stavning) fick nationalparken efter det 1 137 meter höga fjället med samma namn i parkens östra del. Den ligger i Arjeplogs kommun, Norrbottens län.

FJÄLLKEDJAN ÄR UNG - 400 MILJONER ÅR!

Färdas man vägen från Arjeplog till Jäckvik eller Adolfström, reser man första hälften på nära två miljarder år gammalt urberg. Halvvägs kommer man in på fjällkedjans yngre berggrund. Den bildades för drygt 400 miljoner år sedan när två kontinenter sakta kolliderade och havet mellan dem försvann. Havsbottens sediment pressades ihop till en mäktig bergskedja, som sköts upp ovanpå urberget. Under årmiljoner nöttes den sedan ner till den fjällkedja vi ser idag. Pieljekaises mjuka fjäll och dalgångar består helt av fjällberggrund.

DEN STORA ISEN

Under istiden var Skandinavien täckt av inlandsis. För 9 000 år sedan hade den smält bort i fjällen. I nationalparken syns spåren av isen. Exempel är den mjukt U-formade dalgången som isen mejslat ut, och marker översållade med block som legat infrusna i de sista stillaliggande isresterna - dödissarna.

Ripbär lyser upp fjällheden med sina höstfärger.

LÅGFJÄLL MED VARIATION

Två tredjedelar av nationalparken är fjällbjörkskog, som klättrar upp till en höjd av 800 meter över havet. Bergrunden i området består mest av magra, hårda fjällbergarter, som vittrar långsamt. De ger upphov till hedbjörkskog med bärris och ovan trädgränsen en mager fjällhed med kråkbär, ripbär och dvärgbjörk. Den undre delen av fjällberggrunden innehåller lättvittrade skifferar och ger nere i dalgångarna upphov till partier med rikare jordar. Här finns frodiga ängsbjörkskogar med en yppig växtlighet av höga örter, särskilt i sluttningar där vatten rinner fram ur berget. På försommaren blommar smörboll och midsommarblomster. Senare på sommaren tar fjälltorta, stormhatt, fjällkvanne och brudborste vid.

FJÄLLBJÖRKEN

Det är bara i Skandinavien som skogsgränsen mot kalfjället bildas av fjällbjörk. I andra bergsområden tar barrträd ofta den rollen. Skogsgränsen varierar i höjd. Den ligger kring 50 meter lägre på skuggiga nordsluttningar än på sydsluttningar. Den är högre i Dalafjällen (900 m ö h) än i Kirunafjällen (400-500 m ö h). Och den faller västerut, mot Atlanten. Speciellt för fjällbjörken är att den med många årtiondens mellanrum angrips av fjällbjörkmätarens larver, som kaläter skogen. På vissa ställen i nationalparken syns ännu döda björkstammar efter gamla angrepp. Men rötterna överlever och nya rotskott slår upp till nytta för ripor och älgar, som gärna äter späda björkkvistar. Det är ett naturligt sätt för fjällbjörken att bilda nya, unga bestånd.

Mitt på Kungsleden ligger resterna av en gammal samisk härd vid sidan av en renmjölkingsvall.

DJURLIVET

I nationalparken kan vandraren möta storälgar med mäktiga hornkronor. Tamrenhjordar betar i området särskilt under höst och vår. I nationalparken lever också björn, lo och järv, men de är skygga och svåra att få se. Större är chansen att upptäcka rovfåglar som havsörn, kungsörn och jaktfalk förutom mer vanliga fjällfåglar som dal- och fjällripor, ljungpipare och lappspärv. I myrmarkerna ljuder vadarspelet under våren. Enkelbeckasiner, grönbenor, rödbenor och gluttsnäppor häckar här under några ljusa sommarveckor.

MÄNNISKANS LANDSKAP

Nationalparken kan tyckas vara en orörd vildmark, men den har under årtusenden varit hem för samer som levt med renen. Markerna är därför rika på fornlämningar som kätaplatser, eldstäder och fångstgropssystem för vildren. För några århundraden sedan övergavs vildrenjakten och samerna blev renskötare. I den västra delen av parken ligger det samiska vistet Tjällas med dagens renhage helt nära de forntida fångstgroparna. Och vandraren kan mitt på Kungsleden (norr om Pieljekaisestugan) upptäcka stenarna i en gammal samisk eldstad. Bredvid finns frodiga gräsmarker, troligen gamla renvallar där samerna förr samlade och mjölkade sina renar. Pieljekaise nationalpark ingår i samebyn Semisjaur Njarg markområde. Här pågår dagens renskötsel som en fortsättning på det urgamla nyttjandet av landskapet. För besökaren är det viktigt att visa omdöme och inte störa betande renar eller arbetet med renarna.